

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**Львівський національний університет імені Івана Франка**  
**Факультет філософський**  
**Кафедра теорії та історії культури**

**Затверджено**

На засіданні кафедри теорії та історії культури  
філософського факультету  
Львівського національного університету  
імені Івана Франка  
(протокол № \_\_\_\_ від \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.)

**Завідувач кафедри \_\_\_\_\_**

**Силабус з навчальної дисципліни «Філософія та методологія науки»,  
що викладається в межах ОПП третього курсу (бакалаврського)  
рівня вищої освіти для здобувачів  
зі спеціальності 033 «Філософія».**

**Львів 2021**

## СИЛАБУС КУРСУ

### Філософія та методологія науки

2021-2022 навчальний рік

<b>Назва курсу</b>	Філософія та методологія науки
<b>Адреса викладання курсу</b>	м. Львів, вул. Університетська 1
<b>Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна</b>	Філософський факультет, кафедра теорії та історії культури
<b>Галузь знань, шифр та назва спеціальності</b>	03 – Гуманітарні науки; 033 – «Філософія»
<b>Викладач (-і)</b>	Мельник Володимир Петрович, доктор філософських наук, професор кафедри теорії та історії культури
<b>Контактна інформація викладача (-ів)</b>	<a href="mailto:volodymyr.melnyk@lnu.edu.ua">volodymyr.melnyk@lnu.edu.ua</a> тел. (032)-239-42-10 (кафедра теорії та історії культури) моб. 0671010477
<b>Консультації по курсу відбуваються</b>	Щочетверга очні консультації 14.00-15.00 год. (вул. Університетська, 1, ауд. 301 (за попередньою домовленістю) Онлайн консультації (за попередньою домовленістю) Viber 0671010477

<b>Інформація про курс</b>	<p>«Філософія та методологія науки» є нормативною навчальною дисципліною і складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 033 «Філософія». Діагностують студентів поточним (впродовж семестру) і підсумковим (екзамен) контролем і оцінюють у 100 балів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).</p>
<b>Коротка анотація курсу</b>	<p>Навчальна дисципліна має на меті здобуття студентами знань, вмінь та навичок для аналізу сучасних тенденцій розвитку філософії науки, становлення та розвитку нових методологічних парадигм в умовах розвитку сучасного наукового знання їх зв'язку з культурно-історичними умовами функціонування сучасної цивілізації</p>
<b>Мета та цілі курсу</b>	<p><b>Метою</b> навчальної дисципліни «Філософія і методологія науки» є формування у студентів знань та уявлень про філософію науки як філософську дисципліну, про основні етапи її розвитку, розглянути феномен сучасної науки та особливості науково-пізнавальної діяльності в умовах глобалізації. Запропонувати студенту до вивчення та осмислення основні тенденції та проблеми філософії науки, сутність сучасної глобальної наукової революції і становлення постнекласичного типу раціональності, традиційні філософські проблеми в перспективі сучасної науки і філософії науки.</p> <p><b>Цілі</b> курсу запропонувати студенту до вивчення та осмислення основні тенденції та проблеми філософії науки, сутність сучасної глобальної наукової революції і становлення постнекласичного типу раціональності, традиційні філософські проблеми в перспективі сучасної науки і філософії науки.</p>
<b>Література для вивчення дисципліни</b>	<p style="text-align: center;"><b>Основна</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Джеймс В. Прагматизм. К., 1995.</li> <li>2. Вайсман Ф. Витгенштейн и Венский кружок // Аналитическая философия: становление и развитие. М., 1998. С.44-68.</li> <li>3. Вебер М. "Объективность" познания в области социальных наук и социальной политики // Культурология. XX век: Антология. М., 1995.</li> <li>4. Витгенштейн Л. Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження. К., 1995.</li> <li>5. Витгенштейн Л. Логико-философский трактат // Витгенштейн Л. Философские работы. М., 1994. Ч.1.</li> </ol>

6. Витгенштейн Л. “Логико-философский трактат“ с параллельным философско-семиотическим комментарием. // Логос. №1, 1999 С.99-131.
7. Витгенштейн Л. Голубая книга. М., 1999.
8. Витгенштейн Л. Коричневая книга. М., 1999.
9. Гадамер Г.-Х. Философия и герменевтика // Гадамер Г.-Х. Актуальность прекрасного. М., 1991.
10. Гадамер Г.-Х. Философские основания XX века // Гадамер Г.-Х. Актуальность прекрасного. М., 1991.
11. Гадамер Х.-Г. Истина и метод: Основы философской герменевтики. М., 1988
12. Гуссерль Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология СПб., 2004.
13. Карнап Р. Значение и необходимость. М., 1959.
14. Карнап Р. Философские основания физики. Введение в философию науки. М., 1971.
15. Кассирер Э. Логика наук о культуре // Кассирер Э. Избранное. Опыт о человеке. М., 1998
16. Кун Т. Структура научных революций. М., 1978.
17. Кун Т. Структура научных революций. К., 2000.
18. Кун Т. Объективность, ценностные суждения и выбор теории. // Современная философия науки. М., 1996.
19. Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ. М., 2003.
20. Лакатос И. Истоия науки и ее рациональная реконструкция. // Структура т развитие науки. М., 1978.
21. Мах Э. Анализ ощущений и отношение физического к психическому. М., 1908.
22. Поппер К. Логика и рост научного знания. М., 1983.
23. Поппер К. Объективное знание. Эволюционный подход. М., 2002.
24. Поппер К. Реализм и цель науки. // Современная философия науки: Знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Хрестоматия. М., 1996.
25. Поппер К. Теоретико-познавательная позиция эволюционной теории познания. // Вестник Московского университета. Серия 7. 1994. №5.
26. Пуанкаре А. Наука и гипотеза // Пуанкаре А. О науке. — М., 1983.
27. Пуанкаре А. Ценность науки // Пуанкаре А. О науке. — М., 1983.
28. Рассел Б. Логический атомизм // Аналитическая философия: становление и развитие. М., 1998. С.17-38.
29. Рассел Б. Философия логического атомизма. Томск. 1999.
30. Риккерт Г. Философия жизни. К., 1998.
31. Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре // Культурология. XX век. Антология. — М., 1995. —С.63-103.
32. Спенсер Г. Синтетическая философия. — К., 1997.
33. Тулмин С. Человеческое понимание. М., 1984.
34. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. М., 1986.

### Допоміжна

1. Автономова Н. С. Философские проблемы структурного анализа в гуманитарных науках. — М., 1977.
2. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. М.: Искусство, 1979.
3. Бродский Б. Е. Априори выбора и “прыжок веры”. О структуралистском методе в экономической теории. // Общественные науки и современность. № 6. 1996.
4. Бургин М. С., Кузнецов В. И. Введение в современную точную методологию науки: структуры систем знания. — М.: АО “Аспект Пресс”, 1994.
5. Гадамер Г-Г. Истина і метод. — К.: Юніверс, 2000. т.1-2.
6. Гелд Д., Мак-Грю Глобалізація / антиглобалізація. — К.: «К. І. С.», 2004.
7. Гіденс. Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя. — К.: Альтерпрес, 2004.
8. Гірц К. Інтерпретація культур / Пер. з англ. — К.: Дух і Література, 2001.
9. Добронравова И.С. Уроки Пригожина: философские основания и культурный контекст нового понимания мира в постнеклассической науке. // Практична філософія, №2. 2004.
10. Копнин П.В. Гносеологические и логические основы науки. — М.:Мысль, 1974.
11. Кохановский В. П., Лешкевич Т. Г., Матяш Т. П., Фатхи Т. Б. Основы философии науки: Учебное пособие для аспирантов. Ростов н/Д: Феникс, 2004.
12. Куайн У. Слово и объект. — М.: Логос, Праксис, 2000.
13. Кузнецов В. И., Бургин М. С. Мир теорий и могущество разума. — К.: Україна, 1992.
14. Лакатос И. История науки и ее рациональные реконструкции. // Кун Т. Структура научных революций. — М.: ООО «издательство АСТ», 2002.
15. Лаудан Л. Наука и ценности. // Современная философия науки: знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Учебная хрестоматия. 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательская корпорация «Логос», 1996.
16. Лук’янець В. С., Кравченко О. М., Озадовська Л. В. Сучасний науковий дискурс: Оновлення методологічної культури. — К.: 2000.
17. Мамардашвили М.К. Классический и неклассический идеалы рациональности. — Тбилиси.: Мецниереба, 1984.
18. Многоликая глобализация. Культурное разнообразие в современном мире. / Под ред. П. Бергера и С. Хантингтона. — М.: Аспект Пресс, 2004.
19. Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. — М.: Дом интеллектуальной книги, 1998.
20. Патнэм Х. Разум, истина и история. — М.: Праксис, 2002.

21. Патнэм Х. Реализм с человеческим лицом. // Аналитическая философия: Становление и развитие (антология). – М.: Дом интеллектуальной книги, Прогресс-Традиция, 1998.
22. Порус В.Н. Рациональность. Наука. Культура. – М., 2002.
23. Пригожин И. Креативность в науках и гуманитарном знании: исследование отношений между двумя культурами. // Синергетическая парадигма. Человек и общество в условиях нестабильности. – М.: Прогресс-Традиция, 2003.
24. Степин В.С. Синергетика и системный анализ. // Синергетическая парадигма. Когнитивно-коммуникативные стратегии современного научного познания. – М.: Прогресс-Традиция, 2004.
25. Тоффлер Е. Третья хвиля / Пер. з англ. А. Євса. — К.: Вид. дім “Всесвіт”, 2000.
26. Уткин А. И. Глобализация: процесс и осмысление. — М.: “Логос”, 2001.
27. Уэбстер Ф. Теории информационного общества. / Пер. с англ. М. В. Арапова, Н. В. Малыхиной. — М.: Аспект Пресс, 2004.
28. Франкел Б. Постіндустріальні утопісти. — К.: Ніка-Центр, 2005.
29. Философия XX века. Под ред. Добрынина В. И. — М.: Знание, 1997.
30. Фуко М. Археологія знання / Пер. з фр. – К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2003.
31. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук. Санкт-Петербург: А-сacд, 1994.
32. Хакен Г. Синергетика как мост между естественными и социальными науками. // Синергетическая парадигма. Человек и общество в условиях нестабильности. – М.: Прогресс-Традиция, 2003.

#### Інформаційні ресурси

<http://www.philsci.univ.kiev.ua> Кафедра філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

<http://www.synergetics.org.ua> Українське синергетичне товариство

<http://www.philosophy.ru/> Найбільш повне відображення філософії в інтернеті російською мовою. Велика бібліотека філософських текстів.

	<p><a href="http://ihtik.lib.ru/index.html">http://ihtik.lib.ru/index.html</a> Електронна бібліотека Іхтіка. Багато філософської літератури і дуже багато підручників по філософії.</p> <p><a href="http://www.bookam.net/genre/nauka/filosofija">http://www.bookam.net/genre/nauka/filosofija</a> Бібліотека філософських текстів</p> <p><a href="http://plato.stanford.edu">http://plato.stanford.edu</a> Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою)</p> <p><a href="http://www.utm.edu/research/iep/">http://www.utm.edu/research/iep/</a> Філософська інтернет-енциклопедія. (Англійською мовою)</p>
<b>Тривалість курсу</b>	3 кредити, 120 год.
<b>Обсяг курсу</b>	48 аудиторних години 3 них: 16 годин лекцій 32 години практичних занять 72 години самостійної роботи
<b>Очікувані результати навчання</b>	<p>Після завершення курсу студент повинен:</p> <p><b>ЗНАТИ:</b> Основні тенденції розвитку сучасної науки, філософські засади і методологічні норми постнекласичної науки, нові проблеми в сучасній філософії науки, міждисциплінарний характер та технологічно-орієнтований характер сучасної науки.</p> <p><b>УМІТИ:</b> Здійснювати філософський аналіз проблем сучасної науки, традиційних філософських проблем і проблем філософії науки в сучасному контексті міждисциплінарної науки, визначати філософсько-світоглядний потенціал новітніх наукових досягнень та особливостей сучасного методологічного інструментарію.</p>
<b>Формат курсу</b>	Очний

<b>Теми</b>	Подано нижче у табличній формі схема курсу « <b>Філософії та методології науки</b> »
<b>Підсумковий контроль, форма</b>	Екзамен
<b>Пререквізити</b>	Нормативна навчальна дисципліна « <b>Філософія та методологія науки</b> » є складовою циклу професійної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальності «філософія», пов'язується з такими дисциплінами як «Логіка», «Історія науки і техніки», «Історія філософії», «Гносеологія, епістемологія, праксеологія», «Феноменологія та герменевтика» тощо.
<b>Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу</b>	Проблемно-пошукові. Техніки опрацювання дискусійних питань. Метод проектів і їх презентацій. Метод усного опитування.
<b>Необхідні обладнання</b>	Проектор, роздаткові матеріали, підключення до мережі Інтернет.
<b>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</b>	Критерії оцінювання за курсом «Сучасна філософія і методологія науки»: Загалом – 100 балів, з них: 50 балів за поточну успішність, 50 балів за екзамен



**Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS**

<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Оцінка в балах</i>	<i>За національною шкалою</i>		
		<i>Оцінка</i>		<i>Залік</i>
<b>A</b>	90 – 100	5	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
<b>B</b>	81-89	4	<i>Дуже добре</i>	
<b>C</b>	71-80		<i>Добре</i>	
<b>D</b>	61-70	3	<i>Задовільно</i>	
<b>E</b>	51-60		<i>Достатньо</i>	

**Опитування**

Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

## **ДОДАТОК 1**

**Схема курсу “Сучасна філософія і методологія науки”**

Тижд. год	Вид заняття	Тема, план	Література	Самостійна робота, год
1 тижд., 2 год	лекція	<p><b>Тема 1. Предмет філософії науки</b></p> <p>Співвідношення гносеології, епістемології і методології.. Філософія науки як філософський напрямок і як сучасна філософська дисципліна. Поняття методу і методологія. Багаторівнева концепція методологічного знання. Методологія як філософія наукового методу. Класифікація методів наукового пізнання. Поняття “методологічна культура”. Співвідношення філософії та науки, тенденції та перспективи. Специфіка сцієнтизм і антисцієнтизму. Ідея гносеологічної винятковості науки. Специфічні ознаки наукового пізнання. Ціль науки: розуміння, пояснення, передбачення. Поняття методів та засобів наукового пізнання. Наука як соціальний інститут.</p>	<p><i>Література</i></p> <p>Агацци Э. Моральное измерение науки и техники. М., 1998.</p> <p>Башляр Г. Новый рационализм. М., 1987.</p> <p>Бердяев Н.Н. Философия свободы. Смысл творчества. М., 1989.</p> <p>Гейзенберг В. Шаги за горизонт. М., 1987.</p> <p>Копнин П.В. Гносеологические и логические основы науки. М., 1974.</p> <p>Коммуникация в современной науке. М., 1976.</p> <p>Лекторский В.А. Субъект и объект познания. М., 1980.</p> <p>Лекторский В.А. Эпистемология классическая и неклассическая. М., 2001.</p> <p>Лешкевич Т.Г. Философия науки: традиции и новации. М., 2001.</p> <p>Маркузе Г. Одномерный человек. М., 1994.</p> <p>Научная деятельность: структура и институты. М., 1980.</p> <p>Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. М., 1998.</p> <p>Полани М. Личностное знание. М., 1985.</p> <p>Поппер К. Реализм и цель науки // Современная философия науки. Знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Хрестоматия. М., 1996</p> <p>Рорти Р. Философия и зеркало природы. Новосибирск, 1991.</p> <p>Степин В.С., Горохов В.Г., Розов М.А. Философия науки и техники. М., 1996.</p> <p>Философия и методология науки. М., 1996.</p> <p>Франк Ф. Философия науки. М., 1960.</p>	

<p>1 тижд., 2 год 2тижд., 2 год</p>	<p>семінар</p>	<p><b>Тема 1. Предмет філософії науки.</b></p> <p>Співвідношення гносеології, епістемології і методології.</p> <p>Філософія науки як філософський напрямок і як сучасна філософська дисципліна</p> <p>Поняття методу і методологія. Методологія як філософія наукового методу</p> <p>Класифікація методів наукового пізнання.</p> <p>Специфічні ознаки наукового пізнання. Ціль науки: розуміння, пояснення, передбачення</p> <p>Виникнення науки. Наука та практика.</p> <p>Соціальні та теоретичні передумови виникнення та розвитку класичної науки.</p> <p>Наука як форма діяльності, система знань і соціальний інститут.</p>	<p>Агацци Э. Моральное измерение науки и техники. М., 1998.</p> <p>В поисках теории развития науки. М., 1982.</p> <p>Гайденко П.П. Эволюция понятия наука. Становление и развитие первых научных программ. М., 1980.</p> <p>Гейзенберг В. Шаги за горизонт. М., 1987.</p> <p>Кохановський В.П., Лешкевич Т.Г., Матяш Т.Г., Фатхи Т.Б. Основы философии науки. Ростов на Дону. 2004 — С.70 – 144.</p> <p>Маркова Л.А. Наука, история, историография XIX-XX вв. М., 1987.</p> <p>Наука о науке. М., 1966.</p> <p>Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. М., 1998.</p> <p>Степин Теоретическое знание. М., 2000.</p> <p>Томпсон М. Философия науки. М., 2003.</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Виникнення науки. Наука та практика. Проблема походження науки. Наука як пізнавальна діяльність, соціальний інститут та особлива форма культури.</li> <li>2. Соціальні та теоретичні передумови виникнення та розвитку класичної науки</li> <li>3. Багатоманітність форм знання. Наукове та позанаукове знання. Наука і філософія. Наука і мистецтво.</li> <li>4. Специфіка наукового пізнання.</li> <li>5. Суспільство і науково-технічний прогрес.</li> <li>6. Функції науки в традиційних та техногенних суспільствах.</li> </ol> <p style="text-align: center;"><i>Література</i></p> <p>Лешкевич Т.Г. Философия науки: традиции и новации. М., 2001. С. 30 – 84.</p> <p>Бернал Дж. Наука в истории общества. М., 1950.</p>
---	----------------	--	--	---

Функції науки в традиційних та техногенних суспільствах.

Вернадский В.И. Избранные труды по истории науки. М., 1981.

Гайденко П.П. Эволюция понятия наука. М.,1980.

Гайденко П.П. Эволюция понятия наука (XVII-XVIII вв.). М.,1987

Карпов М.М. Основные закономерности развития естествознания. Ростов н/д, 1963.

Койре А. Очерки истории философской мысли. М., 1985.

Коммуникация в современной науке. М., 1976.

Косарева Л.М. Социокультурный генезис науки Нового времени. Философский аспект проблемы. М., 1989.

Кохановський В.П., Лешкевич Т.Г., Матяш Т.Г., Фатхи Т.Б. Основы философии науки. Ростов на Дону. 2004. С. 7 – 69.

				<p>Мельник В. П. Філософські проблеми технікознавства (Гносеологічний та предметно-перетворювальний аспекти). Львів, 1994.</p> <p>Научная деятельность: структура и институты. М., 1980.</p> <p>Рожанский И.Д. Античная наука. М.,1980.</p> <p>Рожанский И.Д. История естествознания в эпоху эллинизма и Римской империи. М., 1988</p> <p>Школы в науке. М., 1977.</p> <p>8 год.</p>
3 тижд., 2 год	лекція	<p>Тема 2. Наука в сучасному світі</p> <p>Наука і суспільство. Наука і техніка. Основні моделі співвідношення філософії та окремих наук. Функції філософії в науковому дослідженні. Розуміння та пояснення. Сучасна методологія. Провідні концепції розвитку сучасної науки. Діалектика інтеграції та</p>	<p>Барсков В.А. Научный метод: возможности и иллюзии. М.,1994.</p> <p>Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. М., 1999.</p> <p>Гейзенберг В. Физика и философия. Часть и целое. М., 1989.</p> <p>Гейзенберг В. Шаги за горизонт. М., 1987.</p> <p>Мельник В.П. Філософські проблеми технікознавства (гносеологічні та предметно-перетворювальні аспекти). Львів. 1994.</p>	

		<p>диференціації наукового знання. Математизація науки. Понятійний апарат науки. Загальнонаукові методи та прийоми дослідження. Фундаментальні та прикладні, природничі, соціальні та технічні науки. Критерії їх розмежування. Технізація науки.</p>	<p>Микешина Л.А. Методология научного познания в контексте культуры. М., 1992.          Проблемы методологии постнеклассической науки. М., 1992.          Ракитов А.И. Философия компьютерной революции. М., 1991.          Роль методологии в развитии науки. Новосибирск. 1985.          Рорти Р. Философия и зеркало природы. Новосибирск. 1997.          Рузавин Г.И. Методология научного исследования. М., 1999.          Степин В.С., Горохов В.Г., Розов В.М. Философия науки и техники. М., 1996.          Философия и методология науки. М., 1996.          Хьюбнер К. Критика научного разума. М., 1994.</p>	
<p>3 тижд., 2 год 4 тижд., 2 год</p>	<p>семінар</p>	<p><b>Тема 2. Наука в сучасному світі.</b></p> <p>1. Наука і суспільство. Наука і техніка.          2. Основні моделі співвідношення філософії та окремих наук. Функції філософії в науковому дослідженні          3. Провідні концепції розвитку сучасної науки. Діалектика інтеграції та диференціації наукового знання.          4. Понятійний апарат науки.</p>	<p>Баженов Л.Б. Строеие и функции естественнонаучной теории. М., 1986.          Гемпель К.Г. Логика объяснения. М., 1998.          Добронравова И.С. Синергетика: становление нелинейного мышления. К., 1990.          Добронравова И.С. Нелінійне мислення. // Філософська і соціологічна думка. 1991. №6.          Йолон П.Ф., Крымский С.Б., Парахонский Б.А. Рациональность в науке и культуре. К., 1989.          Крымский С.Б., Кузнецов В.И. Мировоззренческие категории в современном естествознании. К., 1983.          Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ. М., 1995.</p>	<p>1. Специфіка наукового пізнання.          2. Суспільство і науково-технічний прогрес.          3. Функції науки в традиційних та техногенних суспільствах.  <i>Література</i>          Лешкевич Т.Г. Философия науки: традиции и новации. М., 2001. С. 30 – 84.          Бернал Дж. Наука в истории общества. М., 1950.</p>

		<p>Фундаментальні та прикладні, природничі, соціальні та технічні науки. Критерії їх розмежування.</p> <p>5. Емпіричний і теоретичний рівні знання. Чуттєве та раціональне знання.</p> <p>6. Критерії розмежування емпіричного та теоретичного рівнів знання.</p> <p>7. Структура емпіричного і теоретичного рівнів знання. Функції наукової теорії.</p> <p>8. Ідеали і норми наукового пізнання.</p> <p>9. Наукова картина світу. Структура наукової картини світу.</p>	<p>Николис Г., Пригожин И. Познание сложного. М., 1990.</p> <p>Поппер К. Логика и рост научного знания. М., 1983.</p> <p>Пригожин И., Стингерс И. Порядок из хаоса. М., 1986.</p> <p>Синергетическая парадигма. М., 2000</p> <p>Степин В.С. Теоретическое знание. М., 2000.</p> <p>Степин В.С. Становление научной теории. Минск. 1976.</p> <p>Степин В.С., Горохов В.Г., Розов В.М. Философия науки и техники. М., 1996.</p> <p>Структура и развитие науки: Из Бостонских исследований по философии науки. М., 1978</p> <p>Философия и методология науки. М., 1996.</p> <p>Швырев В.С. Теоретическое и эмпирическое в научном познании. М., 1978.</p> <p>Эпистемология и постнеклассическая наука. М., 1992.</p>	<p>Вернадский В.И. Избранные труды по истории науки. М., 1981.</p> <p>Гайденко П.П. Эволюция понятия наука. М.,1980.</p> <p>Гайденко П.П. Эволюция понятия наука (XVII-XVIII вв.). М.,1987</p> <p>Карпов М.М. Основные закономерности развития естествознания. Ростов н/д, 1963.</p> <p>Койре А. Очерки истории философской мысли. М., 1985.</p> <p>Коммуникация в современной науке. М., 1976.</p> <p>Косарева Л.М. Социокультурный генезис науки Нового времени. Философский аспект проблемы. М., 1989.</p> <p>Кохановський В.П., Лешкевич Т.Г., Матяш Т.Г., Фатхи Т.Б. Основы философии науки. Ростов на Дону. 2004. С. 7 – 69.</p> <p>Мельник В. П. Філософські проблеми технікознавства (Гносеологічний та предметно-перетворювальний аспекти). Львів, 1994.</p> <p>Научная деятельность: структура и институты. М., 1980.</p> <p>Рожанский И.Д. Античная наука. М.,1980.</p>
--	--	--	---	--



				Рожанский И.Д. История естествознания в эпоху эллинизма и Римской империи. М., 1988 Школы в науке. М., 1977.
5 тижд., 2 год	лекція	<p><b>Тема 3 Філософські передумови виникнення філософії науки як напрямку сучасної філософської думки</b></p> <p>Розробка філософських засад науки в філософських системах Нового Часу. Обґрунтування філософії як теорії науки у позитивізмі XIX ст. Перша історична форма позитивізму (О.Конт). Логіка і теорія науки Дж.Мілля. Феноменологічна інтерпретація науки. Криза у фізиці наприкінці XIX – на початку XX ст. і друга хвиля позитивізму: емпіріокритицизм (Е.Мах, Р.Авенаріус). Природа відчуттів. Пізнання як процес прогресивної адаптації до середовища. Принцип економії мислення. Опис як єдина функція науки. Конвенціоналізм (А.Пуанкаре, П. Дюгем). Зведення об'єктивності до</p>	<p>Агацци Э. Моральное измерение науки и техники. М., 1998.</p> <p>В поисках теории развития науки. М., 1982.</p> <p>Гайденко П.П. Эволюция понятия наука. Становление и развитие первых научных программ. М., 1980.</p> <p>Гейзенберг В. Физика и философия. Часть и целое. М., 1989.</p> <p>Джемс В. Прагматизм. К., 1995.</p> <p>Маркова Л.А. Наука, история, историография XIX-XX вв. М., 1987.</p> <p>Мах Э. Анализ ощущений и отношение физического к психическому. М., 1908</p> <p>Наука о науке. М., 1966.</p> <p>Научная деятельность: структура и институты. М., 1980.</p> <p>Пуанкаре А. Наука и гипотеза // Пуанкаре А. О науке. — М., 1983.</p> <p>Пуанкаре А. Ценность науки // Пуанкаре А. О науке. — М., 1983.</p> <p>Риккерт Г. Философия жизни. К., 1998.</p> <p>Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре // Культурология. XX век. Антология. — М., 1995. — С.63-103.</p> <p>Спенсер Г. Синтетическая философия. — К., 1997.</p> <p>Томпсон М. Философия науки. М., 2003.</p>	

		загальнозначимості. Визнання інтуїції в якості найважливішого інструмента наукового відкриття. Теза про несумірність теорій.		
5 тижд., 2 год 6 тижд., 2 год	семінар	<p><b>Тема 3. Становлення філософії науки та основні етапи її розвитку</b></p> <p>1. Індуктивний метод і поняття позитивних наук (О.Конт, Г. Спенсер, Дж. Мілль).</p> <p>2. Емпірична теорія досвіду в другому позитивізмі (Е.Мах, Р.Авенаріус):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- природа відчуттів;</li> <li>- пізнання як процес прогресивної адаптації до середовища;</li> <li>- принцип економії мислення;</li> <li>- опис як єдина функція науки.</li> </ul> <p>3. Розмежування методології природничих і гуманітарних наук неокантіанством: розрізнення наук про природу і наук про культуру за загальним методом.</p>	<p>Джеймс В. Прагматизм. К., 1995.</p> <p>Мах Э. Анализ ощущений и отношение физического к психическому. М., 1908.</p> <p>Пуанкаре А. Наука и гипотеза // Пуанкаре А. О науке. — М., 1983.</p> <p>Пуанкаре А. Ценность науки // Пуанкаре А. О науке. — М., 1983.</p> <p>Риккерт Г. Философия жизни. К., 1998.</p> <p>Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре // Культурология. XX век. Антология. — М., 1995. — С.63-103.</p> <p>Спенсер Г. Синтетическая философия. — К., 1997.</p> <p>Философия науки (Под ред. Линкина А.И.). М., 2007. С.73 – 101.</p>	<p>1. Розробка філософських засад науки в філософських системах Нового Часу.</p> <p>2. Проблема виникнення позитивізму.</p> <p>3. Позитивістський підхід до проблеми систематизації знання і класифікації наук.</p> <p>4. Криза у фізиці наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. і друга хвиля позитивізму: емпіріокритицизм</p> <p>5. Обґрунтування фундаментальних понять і принципів науки в емпіріокритицизмі</p> <p>6. Зведення об'єктивності до загальнозначимості в конвенціоналізмі. Визнання інтуїції в якості найважливішого інструмента наукового відкриття</p>

4. Методологічна концепція прагматизму:

- поняття істини у прагматизмі (Ч.Пірс, В.Джеймс);
- теоретичне знання як різновид інтелектуальної поведінки;
- прагматистські концепції та їх роль у філософії науки (інструменталізм, операціоналізм).

5. Методологічна концепція конвенціоналізму (А.Пуанкаре):

- інтерпретація наукового закону як умовно (за конвенцією) прийнятого положення;
- відмінність між реальним світом і законами як довільно прийнятими угодами для більш зручного опису фактів;
- оцінка наукової теорії на основі її зручності та доцільності (інструментальності) для практичних дій;

*Літераура*

Мах Э. Анализ ощущений и отношение физического к психическому. М., 1908.

Пуанкаре А. Ценность науки // Пуанкаре А. О науке. — М., 1983.

Спенсер Г. Синтетическая философия. — К., 1997.

Философия науки (Под ред. Линкина А.И.). М., 2007. С.73 – 101.

8 год.

		- інтуїціоністська програма обґрунтування математики.	
7 тижд., 2 год	лекція	<p>Тема 4. Філософія науки як логіка науки</p> <p>Криза в засадах математики на початку ХХ ст.. Логіцизм як програма обґрунтування математики (Г.Фреге, Б.Рассел). Формулювання доктрини логічного атомізму в “Логіко-філософському трактаті” Л.Вітгенштайна. Розробка Б.Расселом методу логічного аналізу. Програма логічного емпіризму як варіант джастифікаціонізму. “Віденський гурток”: М. Шлік, Р.Карнап, Г. Рейхенбах та ін. Мова як нейтральний засіб пізнання. Модель зростання наукового знання Р.Карнапа. Протокольні речення як вихідний пункт наукового дослідження і їх</p>	<p>Айер А.Д. Язык, истина и логика // Аналитическая философия. Избранные тексты. М., 1993.</p> <p>Вайсман Ф. Витгенштейн и Венский кружок // Аналитическая философия: становление и развитие. М., 1998. С.44-68.</p> <p>Витгенштейн Л. Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження. К., 1995.</p> <p>Витгенштейн Л. Логико-философский трактат // Витгенштейн Л. Философские работы. М., 1994. Ч.1.</p> <p>Витгенштейн Л. “Логико-философский трактат“ с параллельным философско-семиотическим комментарием. // Логос. №1, 1999 С.99-131.</p> <p>Витгенштейн Л. Голубая книга. М., 1999.</p> <p>Витгенштейн Л. Коричневая книга. М., 1999.</p> <p>Гемпель К.Г. Логика объяснения. М., 1998.</p> <p>Грязнов А.Ф. Эволюция философских взглядов Л. Витгенштейна М., 1985.</p> <p>Грязнов Б.С. Логика. Рациональность. Творчество. М., 1982.</p>

<p>особливості. Принципи редукціонізму і верифікаціонізму, демаркація науки і метафізики. Аналіз процедури пояснення К. Гемпелем. Елементи наукового пояснення. Причинні та імовірнісні пояснення. Виправдання телеологічних пояснень і поняття емерджентності. Теорема про неповноту К.Гюделя. Рух логічного позитивізму від синтаксичного аналізу до семантичного, від атомарної моделі наукового знання до гіпотетико-дедуктивної моделі. Подальше розгортання аналітичної традиції в лінгвістичному аналізі (Д.Мур, пізній Л.Вітгенштайн, Дж.Остін і “оксфордська школа”).</p>	<p>Людвиг Вітгенштейн: человек и мыслитель. М., 1993.</p> <p>Карнап Р. Значение и необходимость. М., 1959.</p> <p>Карнап Р. Философские основания физики. Введение в философию науки. М., 1971.</p> <p>Козлова М.С. Философия и язык. М., 1972.</p> <p>Нагель Э., Ньюмен Д. Теорема Геделя. М., 1970</p> <p>Рассел Б. Мое философское развитие // Аналитическая философия XX века. М., 1993. С.11-27.</p> <p>Рассел Б. Человеческое познание. Его сфера и границы. М.,1957. (К.,1997.)</p> <p>Рассел Б. Логический атомизм // Аналитическая философия: становление и развитие. М., 1998. С.17-38.</p> <p>Рассел Б. Философия логического атомизма. Томск. 1999.</p> <p>Степин В.С. Теоретическое знание. М., 2000.</p> <p>Швырев В.С. Неопозитивизм и проблема эмпирического обоснования науки. М.,1966.</p> <p>Шлик М. Поворот в философии // Аналитическая философия XX века. М., 1993. С.28-33.</p>
--	--

			<p>Шлик М. О фундаменте познания // Аналитическая философия XX века. М., 1993. С.33-50</p> <p>Чизолм Р. Философия и обыденный язык // Аналитическая философия XX века. М., 1993. С.100-105.</p> <p>Швырев В.С. Неопозитивизм и проблема эмпирического обоснования науки. М.,1966.</p> <p>Шлик М. Поворот в философии // Аналитическая философия XX века М., 1993. С.28-33.</p> <p>Шлик М. О фундаменте познания // Аналитическая философия XX века М., 1993. С.33-50.</p>	
7 тижд., 2 год 8 тижд., 2 год	семінар	<p><b>Тема 4. Філософія науки як логіка науки</b></p> <p>1. Становлення неопозитивістської методології. “Віденський гурток”: - мова як нейтральний засіб пізнання; - протокольні речення як вихідний пункт наукового дослідження і їх особливості;</p>	<p>Вайсман Ф. Витгенштейн и Венский кружок // Аналитическая философия: становление и развитие. М., 1998. С.44-68.</p> <p>Витгенштейн Л. Tractatus logico-philosophicus. Філософські дослідження. К., 1995.</p> <p>Витгенштейн Л. Логико-философский трактат // Витгенштейн Л. Философские работы. М., 1994. Ч.1.</p> <p>Витгенштейн Л. “Логико-философский трактат“ с параллельным философско-</p>	<p>1. Неопозитивістські концепції емпіричного і теоретичного.</p> <p>2. Розробка Расселом методу логічного аналізу.</p> <p>3. Концепція фактів, речень та логічних констант.</p> <p>4. Співвідношення логіки, математики й філософії. Наука як сукупність істинних речень.</p>

	<p>- принцип редукціонізму і верифікаціонізму, демаркація науки і метафізики.</p> <p>2. Філософський зміст в основоположеннях математики. Д.Гільберт та теорема Гьоделя про неповноту формальних систем.</p> <p>3. Розробка Б.Расселом методу логічного аналізу. Програма логічного емпіризму як варіант джастифікаціонізму</p> <p>4. Ідеї логічного позитивізму в “Логіко-філософському трактаті” Л.Вітгенштейна.</p> <p>5. “Філософські засади фізики” Р.Карнапа та обґрунтування фізикалізму.</p>	<p>семиотическим комментарием. // Логос. №1, 1999 С.99-131.</p> <p>Витгенштейн Л. Голубая книга. М., 1999.</p> <p>Витгенштейн Л. Коричневая книга. М., 1999.</p> <p>Грязнов А.Ф. Эволюция философских взглядов Л. Витгенштейна М., 1985.</p> <p>Грязнов Б.С. Логика. Рациональность. Творчество. М., 1982.</p> <p>Карнап Р. Значение и необходимость. М., 1959.</p> <p>Карнап Р. Философские основания физики. Введение в философию науки. М., 1971.</p> <p>Людвиг Витгенштейн: человек и мыслитель. М., 1993.</p> <p>Нагель Э., Ньюмен Д. Теорема Геделя. М., 1970.</p> <p>Рассел Б. Логический атомизм // Аналитическая философия: становление и развитие. М., 1998. С.17-38.</p> <p>Рассел Б. Философия логического атомизма. Томск. 1999.</p> <p>Козлова М.С. Философия и язык. М., 1972.</p> <p>Чизолм Р. Философия и обыденный язык // Аналитическая философия XX века. М., 1993. С.100-105.</p>	<p>5. Ідеї “Трактату” та пізній Вітгенштайн.</p> <p>6. “Віденський гурток” (М.Шлік, Р.Карнап, Г.Рейхенбах).</p> <p>7. Польська школа логічного позитивізму (Твардовський, Татаркевич, Тарський та ін.)</p> <p style="text-align: center;"><i>Література</i></p> <p>Рассел Б. Мое философское развитие // Аналитическая философия XX века. – М., 1993. С.11-27.</p> <p>Рассел Б. Человеческое познание. Его сфера и границы. — М.,1957. (К.,1997.)</p> <p>Рассел Б. Логический атомизм // Аналитическая философия: становление и развитие. М., 1998. С.17-38.</p> <p>Рассел Б. Философия логического атомизма. Томск. 1999.</p> <p>Рассел Б. Мое философское развитие // Аналитическая</p>
--	--	--	---

				<p>философия XX века. – М., 1993. С.11-27.</p> <p>Рассел Б. Человеческое познание. Его сфера и границы. — М.,1957. (К.,1997.)</p>
9 тижд., 2 год	лекція	<p>Тема 5. Критичний раціоналізм К. Поппера як методологічна програма</p> <p>Фаллібалізм (Ч.Пірс) як вихідний засновок методу критичного раціоналізму. Фальсифікаціонізм як альтернатива верифікаціонізму, критика логічного позитивізму. Методологічний фальсифікаціонізм як конвенціоналізм. Методологічні вимоги до наукових теорій: спростовність, пояснювальна сила, передбачувальна сила як умови прийнятності теорії. Трактатування істини К. Поппером. Взаємозв'язок епістемології та соціальної філософії. Поппер про</p>	<p>Панченко А.И. Карл Поппер. М., 1987.</p> <p>Поппер К. Логика и рост научного знания. М., 1983.</p> <p>Поппер К. Реализм и цель науки. // Современная философия науки: Знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Хрестоматия. М., 1996.</p> <p>Поппер К. Теоретико-познавательная позиция эволюционной теории познания. // Вестник Московского университета. Серия 7. 1994. №5.</p> <p>Лекторский В.А. Субъект и объект познания. М., 1980.</p> <p>В поисках теории развития науки. (Очерки западноевропейских и американских концепций XX века). М., 1982.</p> <p>Мамчур Е. А. Проблема выбора теории: К анализу переходных ситуаций в развитии физического знания. М., 1975.</p> <p>Микулинский С.Р., Маркова Л.А. Чем интересна книга Т. Куна “Структура научных революций” // Кун Т. Структура научных революций. М., 1978.</p> <p>Мирская Е.З. Социология науки в 80-е годы // Социальная динамика науки. М., 1996.</p>	



		<p>три світи. Концепція наукових революцій Т. Куна і визначення її місця в сучасній філософії науки: постпозитивізм, історизм, релятивізм, ірраціоналізм. Основні поняття методологічної концепції Т.Куна: парадигма, наукове співтовариство, нормальна наука, наукова революція. Наукові школи, наукові колективи і епістемологічні співтовариства.</p>	<p>Кун Т. Структура научных революций. М., 1978.  Кун Т. Структура наукових революцій. К., 2000.  Кун Т. Объективность, ценностные суждения и выбор теории. // Современная философия науки. М., 1996.  Сокулер З.А. Проблема обоснования науки (Гносеологические концепции Л.Витгенштейна и К.Поппера). М., 1988.</p>	
9 тижд., 2 год	семінар	<p><b>Тема 5. Методологічна програма критичного раціоналізму</b></p> <p>1. Теорія фальсифікуємості як вихідна ідея попперовської концепції росту знання. Гносеологічні передумови концепції Поппера: принцип реалізму і принцип гіпотетизму.</p> <p>2. Методологічні підстави теорії росту знання: метод спроб і помилок, здогадок і спростувань.</p> <p>3. Ріст знання як наближення до істини:</p>	<p>Панченко А.И. Карл Поппер. М., 1987.  Поппер К. Логика и рост научного знания. М., 1983.  Поппер К. Объективное знание. Эволюционный подход. М., 2002.  Поппер К. Реализм и цель науки. // Современная философия науки: Знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Хрестоматия. М., 1996.  Поппер К. Теоретико-познавательная позиция эволюционной теории познания. // Вестник Московского университета. Серия 7. 1994. №5.</p>	<p>1. Фаллібалізм (Ч.Пірс) як вихідний засновок методу критичного раціоналізму</p> <p>2. Методологічний фальсифікаціонізм як конвенціоналізм</p> <p>3. Зв'язок епістемології та соціальної філософії.</p> <p>4. Посткритична філософія науки і концепція персонального знання М. Полані:</p>

		<p>- трактування Поппером поняття істина;</p> <p>- істина і правдоподібність;</p> <p>- поняття прогресу в розвитку знання.</p> <p>4. Теорія трьох світів як філософське обґрунтування теорії росту знання:</p> <p>- теорія пізнання без суб'єкту;</p> <p>- автономія розвитку наукового знання;</p> <p>- схема росту знання в третьому світі і її основні елементи.</p> <p>5. Вплив ідей Поппера на сучасну філософію науки.</p>	<p>Сокулер З.А. Проблема обоснования науки (Гносеологические концепции Л.Витгенштейна и К.Поппера). М., 1988.</p>	<p>- подолання ідеалу деперсоніфікованого знання;</p> <p>- неявне знання;</p> <p>- інструментальний характер “знання як”.</p> <p><i>Література</i></p> <p>Панченко А.И. Карл Поппер. М., 1987.</p> <p>Полани М. Личностное знание. М., 1985.</p> <p>Поппер К. Логика и рост научного знания. М., 1983.</p> <p>Поппер К. Теоретико-познавательная позиция эволюционной теории познания. // Вестник Московского университета. Серия 7. 1994. №5.</p> <p>Лекторский В.А. Субъект и объект познания. М., 1980.</p> <p>Сокулер З.А. Проблема обоснования науки (Гносеологические концепции</p>
--	--	--	---	---

				Л.Витгенштейна и К.Поппера). М., 1988 4год.
10 тижд., 2 год	семінар	<p><b>Тема 6. Концепція історичної динаміки науки</b></p> <p><b>Т.Куна та релятивізм в сучасній філософії науки (2 год.)</b></p> <p>1. “Парадигма” – вихідне поняття куновської концепції:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- передумови формування парадигмального знання;</li> <li>- поняття наукового співтовариства та його роль в обґрунтуванні парадигмального знання;</li> <li>- функції парадигм в науці.</li> </ul> <p>2. Нормальна наука та її основні риси:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- види дослідницької діяльності в період нормальної науки на емпіричному та теоретичному рівнях;</li> </ul>	<p>В поисках теории развития науки. М., 1982.</p> <p>Мамчур Е. А. Проблема выбора теории. М., 1975.</p> <p>Микулинский С.Р., Маркова Л.А. Чем интересна книга Т. Куна “Структура научных революций“ // Кун Т. Структура научных революций. М., 1978.</p> <p>Кун Т. Структура научных революций. М., 1978.</p> <p>Кун Т. Структура научных революций. К., 2000.</p> <p>Кун Т. Объективность, ценностные суждения и выбор теории. // Современная философия науки. М., 1996.</p>	<p>1. Интегральный рационализм Г.Башляра:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- “новый дух” науки;</li> <li>- “внутрішня”, “зовнішня” і “синтетична” діалектика;</li> <li>- співвідношення аналітичного і синтетичного методів в формуванні наукового знання.</li> </ul> <p>2. Тематичний аналіз науки Д.Холтона:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- поняття “теми”;</li> <li>- “тема” як регулятивний принцип наукового пізнання;</li> <li>- особливості тематичного аналізу історії науки.</li> </ul> <p style="text-align: center;"><i>Література</i></p> <p>Башляр Г. Новый рационализм. Кохановський В.П., Лешкевич Т.Г., Матяш Т.Г., Фатхи Т.Б.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- природа нормальної науки;</li> <li>- пізнання як рішення головоломок;</li> </ul> <p>3. Кризисні явища в нормальній науці та їх симптоми;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- приводи недовіри до парадигми;</li> <li>- роль аномалій в руйнуванні парадигми;</li> <li>- обмеження проблемного поля в кризисні періоди.</li> </ul> <p>4. Наукові революції, їх необхідність та природа:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- революція як зміна парадигм, аналогія між політичними та науковими революціями;</li> <li>- теза про гелі штат переключення парадигм;</li> <li>- роль логіки та експерименту в процесі зміни парадигм;</li> </ul>		<p>Основы философии науки. Ростов на Дону. 2004.</p> <p>Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. М., 1998.</p> <p>Современная философия науки: знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Учебная хрестоматия. М., 1996.</p> <p>Холтон Д. Тематический анализ науки.</p> <p>8 год</p>
--	--	--	---

		<p>- значення техніки переконання під час зміни парадигм;</p> <p>- теза про не співмірність парадигм і особливості розуміння Куном наукового прогресу.</p> <p>5. Новизна та проблеми куновської концепції наукових революцій.</p>	
11 тижд., 2 год	лекція	<p>Тема 6. Розвиток посткритичної філософії науки</p> <p>Методологія дослідницьких програм як підстава теорії росту наукового знання. Основні поняття концепції Лакатоша та її сутність. Розвиток науки як боротьба дослідницьких програм. Лакатош про проблему раціональної реконструкції історії науки. Історія науки як підстава для відбору методологічних доктрин. Порівняльний аналіз концепцій Поппера і Лакатоша.</p>	<p>Венцовский Л.Э. Философские проблемы развития науки. М., 1982.</p> <p>В поисках теории развития науки. М., 1982.</p> <p>Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ. М., 2003.</p> <p>Лакатос И. Истоия науки и ее рациональная реконструкция. // Структура т развитие науки. М., 1978.</p> <p>Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. М., 1998.</p> <p>Тулмин С. Человеческое понимание. М., 1984.</p> <p>Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. М., 1986</p>

		<p>Фальсифікаціонізм і революційний конвенціоналізм. Критика Тулміном абсолютизму, релятивізму та логіцизму.</p> <p>Концептуальні популяції та аналогія з теорією біологічної еволюції. Раціональні ініціативи та концептуальний відбір.</p> <p>Сутність концептуальних революцій в науці. Концепція методологічного анархізму</p> <p>П.Фейерабенда. Критика позитивізму і попперівського раціоналізму як концепцій неадекватних реальній історії науки. Теза про несумірність як наукових теорій між собою, так і науки з іншими формами пізнання</p>		
11 тижд., 2 год	семінар	<p><b>Тема 7. Концепція розвитку наукового знання І.Лакатоса )</b></p> <p>1. Методологія дослідницьких програм як підстава теорії росту наукового знання. Основні</p>	<p>Венцковский Л.Э. Философские проблемы развития науки. М., 1982.</p> <p>В поисках теории развития науки. М., 1982.</p> <p>Лакатос И. Фальсификация и методология научно-исследовательских программ. М., 2003.</p>	<p>Науковий реалізм У.Куайна:</p> <p>- критика протиставлення “аналітичних” і “синтетичних” речень логіки;</p>

		<p>поняття концепції Лакатоша та її сутність.</p> <p>2. Розвиток науки як боротьба дослідницьких програм.</p> <p>3. Лакатош про проблему раціональної реконструкції історії науки.</p> <p>4. Історія науки як підстава для відбору методологічних доктрин.</p> <p>5. Порівняльний аналіз концепцій Поппера і Лакатоша. Фальсифікаціонізм і революційний конвенціоналізм.</p> <p>6. Роль концепції Лакатоша в розвитку філософії науки.</p>	<p>Лакатос И. Истоия науки и ее рациональная реконструкция. // Структура т развитие науки. М., 1978.</p> <p>Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. М., 1998</p>	<p>- критика методу редукціонізму Віденського гуртка;</p> <p>- концепція онтологічної відносності.</p> <p style="text-align: center;"><i>Література</i></p> <p>Кохановський В.П., Лешкевич Т.Г., Матяш Т.Г., Фатхи Т.Б. Основы философии науки. Ростов на Дону. 2004.</p> <p>Лешкевич Т.Г. Философия науки: традиции и новации. М., 2001.</p> <p>Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. М., 1998.</p> <p>Микешина Л.А. Философия науки. М., 2005.</p> <p>Современная философия науки: знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Учебная хрестоматия. М., 1996.</p> <p>8 год</p>
--	--	--	---	--

12 тижд., 2 год 13 тижд., 2 год	семінар	<p><b>Тема 8. Концепції історичного розвитку науки Тулміна і Фейерабенда</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Критика Тулміном абсолютизму, релятивізму та логіцизму.</li> <li>Концептуальні популяції та аналогія з теорією біологічної еволюції.</li> <li>Раціональні ініціативи та концептуальний відбір. Сутність концептуальних революцій в науці.</li> <li>Критика Фейерабендом принципу дедукуємості та інваріантності значення — принцип неспівмірності.</li> <li>Емпіричний метод і принцип теоретичного плюралізму.</li> <li>Методологічний анархізм і його обґрунтування.</li> <li>Контріндуктивні стратегії в історії науки в інтерпретації Фейерабенда.</li> </ol>	<p>Венцковский Л.Э. Философские проблемы развития науки. М., 1982.</p> <p>В поисках теории развития науки. М., 1982.</p> <p>Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. М., 1998.</p> <p>Тулмин С. Человеческое понимание. М., 1984.</p> <p>Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. М., 1986.</p>	<p>Аналітична філософія Х. Патнема.</p> <p>- роль аналізу мови у вирішенні методологічних проблем науки;</p> <p>- теорія референції;</p> <p>- критика Х.Патнемом тези Т.Куна про не співмірність наукових теорій</p> <p style="text-align: center;"><i>Література</i></p> <p>Патнэм Х. Значение и референция // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XI11. М.,1982.</p> <p>Патнэм Х. Как нельзя говорить о значении. // Структура и развитие науки. М., 1978.</p> <p>Патнэм Х. Некоторые спорные вопросы теории грамматики. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 1У. М.,1978.</p> <p>Микешина Л.А. Философия науки. М., 2005.</p>
------------------------------------	---------	---	--	---



		8. Наука в свободному суспільстві. Наука, міфологія і ідеологія. Гуманізм і свобода вибору традицій мислення.		Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. М., 1998. 10 год.
13 тижд., 2 год	лекція	Тема 7 Методологія наукових досліджень та їх структура. Наукове спостереження, специфіка спостереження в науці. Структура наукового спостереження. Типи і види спостережень. Інтерсуб'єктивність спостереження і обробка його результатів. Науковий експеримент та його місце в науковому пізнанні. Типи і види наукового експерименту. Роль теоретичного знання в підготовці та проведенні експерименту. Мисленевий експеримент та його функції в пізнанні. Особливості експерименту в соціальному пізнанні. Вихідні прийоми формування теоретичного	Кочергин А.Н. Методы и формы научного познания. М., 1990. Логика научного исследования. М., 1965. Макаревичус К. Место мысленного эксперимента в познании. М., 1971. Меркулов И.П. Метод гипотез в истории научного познания. М., 1990. Нейулин Л.Г. Модели в науке и технике. Л., 1984. Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. М., 1998. Пуанкаре А. О науке. — М., 1983 Рузавин Г.И. Методы научного исследования. М., 1974. Рывкина Р.В., Винокур А.В. Социальный эксперимент. Новосибирск 1968. Эксперимент, модель, теория. М., 1982.	

		<p>знання: абстрагування і ідеалізація. Способи та прийоми формування ідеалізованих об'єктів. Основний метод формування та розвитку теоретичного знання — наукова гіпотеза. Загальна характеристика методу гіпотези, види і типи наукових гіпотез. Структура гіпотико-дедуктивного методу. Місце індукції, дедукції та аналогії в методі гіпотези. Методи обґрунтування і перевірки гіпотез.</p>		
<p>14 тижд., 2 год 15 тижд., 2 год</p>	<p>семінар</p>	<p><b>Тема 9. Методологія наукових досліджень та їх структура</b></p> <p>1. Наукове спостереження, специфіка спостереження в науці. Структура наукового спостереження. Типи і види спостережень.</p> <p>2. Вибірковість спостереження та його включеність в систему</p>	<p>Кочергин А.Н. Методы и формы научного познания. М., 1990.</p> <p>Логика научного исследования. М., 1965.</p> <p>Макаревичус К. Место мысленного эксперимента в познании. М., 1971.</p> <p>Меркулов И.П. Метод гипотез в истории научного познания. М., 1990.</p> <p>Нейулин Л.Г. Модели в науке и технике. Л., 1984.</p>	<p>1. Основні рівні наукового пізнання, принципи їх виділення.</p> <p>2. Наукова проблема як елемент наукового знання.</p> <p>3. Науковий факт та його місце в структурі знання.</p> <p>4. Логічна і гносеологічна характеристика наукового закону.</p>

	<p>знання. Інтерсуб'єктивність спостереження і обробка його результатів.</p> <p>3. Науковий експеримент та його місце в науковому пізнанні. Наукове спостереження експерименту та його цілі.</p> <p>4. Типи і види наукового експерименту. Роль теоретичного знання в підготовці та проведенні експерименту.</p> <p>5. Розумовий експеримент та його функції в пізнанні.</p> <p>6. Особливості експерименту в соціальному пізнанні.</p> <p>7. Вихідні прийоми формування теоретичного знання: абстрагування і ідеалізація.</p> <p>8. Способи та прийоми формування ідеалізованих об'єктів.</p> <p>9. Основний метод формування та розвитку теоретичного знання — наукова гіпотеза. Загальна</p>	<p>Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. М., 1998.</p> <p>Пуанкаре А. О науке. — М., 1983</p> <p>Рузавин Г.И. Методы научного исследования. М., 1974.</p> <p>Рывкина Р.В., Винокур А.В. Социальный эксперимент. Новосибирск 1968.</p> <p>Эксперимент, модель, теория. М., 1982.</p>	<p>5. Наукова теорія як вища форма систематизації наукового знання.</p> <p>6. Основні функції наукового знання: пояснення і передбачення.</p> <p style="text-align: center;"><i>Література</i></p> <p>Баженов Л.Б. Стрoение и функции естественнаучной теории. М., 1978.</p> <p>Голованов В.Н. Гносеологическая природа законов науки. М., 1968.</p> <p>Логика научного исследования. М., 1965.</p> <p>Никитин Е.П. Объяснение — функция науки. М., 1970.</p> <p>Никифоров А.Л. Философия науки: история и методология. М., 1998.</p> <p>Рузавин Г.И. Методы научного исследования. М., 1974.</p> <p>Рузавин Г.И. Научная теория: Логико-методологический анализ. М., 1978.</p>
--	---	--	---

		<p>характеристика методу гіпотези, види і типи наукових гіпотез.</p> <p>10. Структура гіпотико-дедуктивного методу. Місце індукції, дедукції та аналогії в методі гіпотези.</p> <p>11. Методи обґрунтування і перевірки гіпотез.</p> <p>12. Математична гіпотеза та її роль в формуванні теоретичного знання.</p>		<p>Степин В.С. Становление и развитие научной теории. Минск 1978.</p> <p>Швырев В.С. Эмпирическое и теоретическое в научном познании. М., 1978.</p> <p>16 год</p>
16 тижд., 2 год	лекція	<p><b>Тема 8. Особливості соціогуманітарного пізнання</b></p> <p>Особливості предмету соціально-гуманітарних наук. Теоретичні та культурно-історичні передумови виникнення проблеми специфіки методології соціально-гуманітарних наук Науки про природу та науки про дух (В.Дільтей, В.Віндельбанд, Г.Рікерт) Проблема співвідношення з цінностями (неокантіанство) та свободи від оціночних суджень (М.Вебер). Методологія соціальних наук М.Вебера. Особливості</p>	<p>Вебер М. "Объективность" познания в области социальных наук и социальной политики // Культурология. XX век: Антология. М.,1995.</p> <p>Гадамер Г.-Х. Философия и герменевтика // Гадамер Г.-Х. Актуальность прекрасного. М., 1991.</p> <p>Гадамер Г.-Х. Философские основания XX века // Гадамер Г.-Х. Актуальность прекрасного. М., 1991.</p> <p>Гуссерль Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология СПб., 2004.</p>	

гуманітарного пізнання: розуміння і опис, розуміння і інтерпретація, розуміння і пояснення. Герменевтика і феноменологія як методи гуманітарних наук. Філософська герменевтика Г.Гадамера. Специфіка суб'єкт-об'єктних відношень в гуманітарному знанні. Методологія гуманітарного пізнання М.Бахтіна. Структуралістське розуміння людини і суспільства. Структуралістський ідеал гуманітарного знання. Психоаналіз в контексті проблеми особливостей методології соціально-гуманітарного пізнання. Всезагальний характер методології соціально-гуманітарного знання.

Гадамер Х.-Г. Истина и метод: Основы философской герменевтики. М.,1988  
Кассирер Э. Логика наук о культуре // Кассирер Э. Избранное. Опыт о человеке. М., 1998  
Леви-Стросс К. Структурная антропология.М.,1983.  
Ортега-и-Гассет Х. Положение науки и исторический разум// Что такое философия? М.,1991.  
Рикер П. История и истина. СПб., 2002.  
Розин В.М. Природа и особенности гуманитарного познания и науки.// Наука глазами гуманитария. М., 2005.  
Розов М.А. О соотношении естественнонаучного и гуманитарного познания.// Наука глазами гуманитария. М., 2005  
Современная философия науки: знание, рациональность, ценности в трудах мыслителей Запада: Учебная хрестоматия. М., 1996.  
Философия и методология науки: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Под ред. В.И.Купцова.М.,1996.

16 тижд., 2 год	семінар	<p style="text-align: center;"><b>Тема 10. Особливості соціогуманітарного пізнання )</b></p> <p>1. Специфіка предмету соціально-гуманітарних наук.</p> <p>2. Проблема співвідношення з цінностями (неокантіанство) та свободи від оціночних суджень (М.Вебер).</p> <p>3. Особливості гуманітарного пізнання: розуміння і опис, розуміння і інтерпретація, розуміння і пояснення.</p> <p>4. Герменевтика і феноменологія як методи гуманітарних наук. Філософська герменевтика Г.Гадамера.</p> <p>5. Структуралістське розуміння людини і суспільства. Структуралістський ідеал гуманітарного знання.</p> <p>6. Всезагальний характер методології соціально-гуманітарного знання.</p>	<p>Вебер М. "Объективность" познания в области социальных наук и социальной политики // Культурология. XX век: Антология. М.,1995.</p> <p>Гадамер Г.-Х. Философия и герменевтика // Гадамер Г.-Х. Актуальность прекрасного. М., 1991.</p> <p>Гадамер Г.-Х. Философские основания XX века // Гадамер Г.-Х. Актуальность прекрасного. М., 1991.</p> <p>Гуссерль Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология СПб., 2004.</p> <p>Гадамер Х.-Г. Истина и метод: Основы философской герменевтики. М.,1988</p> <p>Кассирер Э. Логика наук о культуре // Кассирер Э. Избранное. Опыт о человеке. М., 1998</p>	<p>1. Теоретичні та культурно-історичні передумови виникнення проблеми специфіки методології соціально-гуманітарних наук.</p> <p>2. Науки про природу та науки про дух (В.Дільтей, В.Віндельбанд, Г.Рікерт).</p> <p>3. Методологія соціальних наук М.Вебера.</p> <p>4. Специфіка суб'єкт-об'єктних відношень в гуманітарному знанні. Методологія гуманітарного пізнання М.Бахтіна.</p> <p>5. М.Фуко "гра істини" та "влада-знання".</p> <p>6. Психологія в контексті проблеми особливостей методології соціально-гуманітарного пізнання.</p> <p style="text-align: center;"><i>Література</i></p>
-----------------	---------	--	--	---

				<p>Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. М., 1979.</p> <p>Бахтин М.М. К философии поступка. // Философия и социология науки и техники. Ежегодник 1984 – 1985. М., 1986.</p> <p>Введение в науки о духе // Зарубежная эстетика и теория литературы. XIX - XX вв. М., 1987. С.108-142.</p> <p>Дильтей В. Введение в науки о духе. Опыт полагания основ для изучения общества и истории. М., 2000.</p> <p>Поппер К.Р. Логика социальных наук // Эволюционная эпистемология и логика социальных наук: Карл Поппер и его критики. М., 2000.</p> <p>Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре // Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре. М., 1998. С.44-128.</p>
--	--	--	--	---

Рикер П. История и истина.  
СПб., 2002.

Розин В.М. Природа и  
особенности гуманитарного  
познания и науки.// Наука  
глазами гуманитария. М., 2005.

Розов М.А. О соотношении  
естественнонаучного и  
гуманитарного познания.// Наука  
глазами гуманитария. М., 2005

Современная философия науки:  
знание, рациональность,  
ценности в трудах мыслителей  
Запада: Учебная хрестоматия.  
М., 1996.

Философия и методология науки:  
Учебное пособие для студентов  
высших учебных заведений / Под  
ред. В.И.Купцова.М.,1996.

Фуко М. Слова и вещи.

Археология гуманитарных наук.  
СПб., 1994.

12 год